

Évközi 27. vasárnap

Hab 1,2-3.2,2-4

„Az igaz élni fog hűségéért”

Meddig kell még Uram, segítségért folyamodnom anélkül, hogy meghallgatnál? Hozzád kiáltanom: „Erőszak!”, anélkül, hogy megszabadítanál? Miért feded fel előttem a gonoszsgót, és mutatod meg a nyomorúságot? Csupa fosztogatást, csupa rablást látok magam előtt; a vádaskodás és civakodás egyre fokozódik... Az Úr meg is szólalt és ezt mondta: „Írd le a látomást, véd fel táblára, hogy könnyen olvasható legyen. Mert ez a látomás a maga idejében beteljesedik s nem hiúsul meg; ha késik, csak várj, biztosan bekövetkezik, tévedhetetlenül. Akinek nem igaz a lelke, az elbukik, de az igaz élni fog hűségéért.”

Habakuk próféta Kr. e. VII. század második felében élt. Jeremiásnak és más kisebb prófétáknak a kortársa. Elképzelhető, hogy a jeruzsálemi templom egyik hivatalnoka volt. Kr. e. 625 és 612 között keletkezett látomásából valaki egy kisebb gyűjteményt állított össze, amely fennmaradt az Ószövetség kánoni szövegében a kispróféták között. Izrael bűneiről szólva az előkelők harácsolásairól írt. Számos látomásról olvashatunk könyvében. Az egyikben Asszíria bukásáról ír, amelyről azt állítja, hogy vesztébe rohan. Könyvének harmadik fejezete zsoltár, azon belül is a panaszdal műfajába tartozik, amely Jahve megjelenésétől várja a nép szabadulását. Költői nyelve igen lendületes, képei sokszor egymásra torlódnak. Nem világos, hogy valóságos próféta volt, vagy valakik ismeretlen prófétái könyvek töredékeit gyűjtötték-e össze a neve alatt. Az kizárt, hogy ismeretlen redaktorok a liturgikus könyvek töredékeit gyűjtötték egybe egyetlen könyvbe.

Az utókor roppant tiszteletének jele, hogy szövege a holt-tengeri tekercsek közt is megtalálható. A zsidó hagyományban Sammaj és Hillél megoszlott a tiszteletét illetően. Dániel könyvének apokrif toldalékából, a Bél és a Sárkány története tartozik ide, amelyet Pál apostol is idéz (Róm 1,17): „Az igaz a hitében marad életben”. Alakját az ószláv irodalom igen kedvelte. Tertullianus idézi Marcion ellen írott művében (4,18), Alexandria Kelemen pedig idézi az igaz a hitből élő (Hab 2,4) sorokat.

A szöveg az igaz ember benső gyötrelméről szól, aki egyrészt amiatt gyötörlődik, mert meglátta a gonoszsgót, másrészt képtelen ellene tenni, ezzel az ismerettel kell együtt élnie. A jelen szöveg első része felfogható perbeszédnek is, amelyben sajátos, keserű tapasztalatai miatt a próféta

Istennel vitatkozik, mivel ennek a tapasztalatnak nem látja sem az értelmét, sem a célját. Nem világos, hogy milyen látomást lát a próféta. A látomás feljegyzésének a célja, hogy igazolni lehessen, a próféta bizonyos eseményeket előre látott. A szöveg környezetében a kapzsiság, a kizsákmányolás és a bálványimádás lesz a próféta feddés tárgyai.

A próféta feltárja lelkének küzdelmét és érzéseit, amelynek legfőbb jellemzői az igazság utáni vágy és a gonoszság elleni tiltakozás. A próféta ebben az esetben is az erkölcsi felháborodás képviselője. Az a személy, aki a tapasztalt társadalmi, erkölcsi romlást először is saját lelkében szenved meg. Gyakori kérdése a „miért?“, amely többértelmű. A Bibliában a „miért“ 457-szer szerepel, és sokkal többször az Ószövetségben, mint az Újszövetségben. Habakuk könyvében igen sajátos összefüggésben fordul elő: *„Miért feded fel előttem a gonoszságot, és mutatod meg a nyomorúságot?”* (1,3). Az eszköztelen próféta boldogabbnak érezné magát, ha nem is látná a gonoszságot, és nem kellene vele együtt élnie. *„Miért tekintesz hát e hitszegőkre, miért hallgatsz, amikor a gonosz elnyeli a nála igazabbat?”* (1,13). Ezek nagy etikai kérdések. Miért is engedi Isten a gonoszok sikerét, és miért engedi legyőzni az igazat. Ez lesz a bölcsességi irodalom nagy kérdése. Az igazság vagy az igaz ember önmagában nem erősebb és nem érzi Isten támogatását. Igen nagy kérdés, hogy Isten miért is visel véres háborúkat: *„...a megmaradt népek téged fosztanak ki; amiért embervért ontottál, kifosztottad a földet, a várost és minden lakóját”* (2,8). A próféta nem érti a bálványimádást sem, mi lehet annak mozgatója, és miért tartják sokan hatékony isteni segítőnek: *„Mire jó a bálvány, alkotója miért faragta?”* (2,18).

Ezek a szinte megválaszolhatatlan miérttek lényegesen különböznek Jézus miértjeitől: *„Miért látod meg a szálkát embertársad szemében, amikor a magadéban a gerendát sem veszed észre?”* (Mt 7,3) – ahol az ember morális érzékének következetlenségére kérdez rá Jézus. *„Miért mentetek ki? Prófétát látni. Igen, mondom nektek, prófétánál is nagyobbat”* (Mt 11,9) – ezek a kérdések olyan érthetetlen emberi magatartásról szólnak, amelyek a furcsa kíváncsiságra utalva felfedik a prófécia vonzerejét.

Jézusnak van két miértje, amelyet nem hagyják nyugodni a gondolkodókat. Az első miértet Júdásnak teszi fel: *„Barátom, miért jöttél?”* (Mt 26,50). Itt az áruló érthetetlen magatartására kérdez rá a Mester. De Jézus legkülönösebb miértje – ugyanúgy, mint a prófétáé – nem emberhez, hanem az Atyához szóló kérdés: *„Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?”* (Mt 27,46). Ezt a kérdést minden Istentől, embertől magára maradott ember felteszi. A legkülönösebb, hogy az Isten helyett maga a szenvedő hívő adja meg a választ erre a megélt hitben vagy az Isten ellen forduló hitetlen a szenvedés sugallta átkokban.